

III konwencja muzyki polskiej

panel dyskusyjny:

Muzycy w Polsce. Sytuacja prawna, socjalna, finansowa.
Prezentacja i omówienie Badań Środowiska Muzycznego
zrealizowanych przez Jeunesses Musicales Poland
i Fundację Polskiej Rady Muzycznej

PODSUMOWANIE

moderatorzy:

Wojciech Walczak i Antoni Rosochacki, Jeunesses Musicales Poland

paneliści:

- prof. Dorota Ilczuk, Uniwersytet SWPS,
- Radosław Mleczo

16 maja 2017 roku podczas III Konwencji Muzyki Polskiej o godzinie 12:00 odbył się panel „Muzycy w Polsce. Sytuacja prawna, socjalna, finansowa. Prezentacja i omówienie Badań Środowiska Muzycznego zrealizowanych przez Jeunesses Musicales Poland i Fundację Polskiej Rady Muzycznej”. Zgodnie z tytułem głównym celem było zaprezentowanie wyników bezprecedensowych badań ilościowych i jakościowych dotyczących muzyków oraz ich mechanizmów funkcjonowania na rynku pracy.

Panel poprowadzili Wojciech Walczak oraz Antoni Rosochacki związani ze stowarzyszeniem JM Poland oraz Polską Radą Muzyczną. Jako specjalnie zaproszeni goście głos zabierali również prof. Dorota Ilczuk z uniwersytetu SWPS oraz Radosław Mleczo. W krótkiej dyskusji wzięły również udział inne osoby obecne na sali.

Badania Środowiska Muzycznego były jedną z głównych rekomendacji II Konwencji Muzyki Polskiej, która w 2014 roku postulowała powstanie Grupy Roboczej mającej zająć się tym zagadnieniem. Efektem porozumienia wielu instytucji i organizacji (MKiDN, MPiPS, IMiT, ZKP,

ZAIKS, STOART), pod auspicjami Polskiej Rady Muzycznej, było stworzenie zespołu ekspertów oraz zespołu roboczego, które wspólnie w latach 2015-2016 podjęły się pionierskich działań z zakresu kategoryzacji i definicji (stworzenie Katalogu Zawodów Muzycznych), analizy danych zastanych, badań ilościowych oraz badań jakościowych. Główną częścią pracy, było finansowane z priorytetu Obserwatorium Kultury MKiDN, badanie „Dynamiki karier muzyków w obszarze całego środowiska muzycznego”, z którego raport jest opublikowany na stronie internetowej Polskiej Rady Muzycznej.

W pierwszej części panelu przedstawiona została wnikliwa analiza obecnej sytuacji muzyków w polskim prawie, która stanowiła punkt wyjścia dla prac obu zespołów. Omówienie dotyczyło samej definicji zawodowej, a w zasadzie jej braku w ustawach i rozporządzeniach m.in. ustawach podatkowych, ustawie o ubezpieczeniach społecznych, PKD i PKWiU. W podsumowaniu tej części analizy stwierdzono: „jednoznacznie można stwierdzić, że istnieje szerokie pole do działań legislacyjnych w sferze zawodów muzycznych od sprecyzowania zagadnień prawno-autorskich, poprzez uszczegółowienie klasyfikacji i przepisów podatkowych aż po zagwarantowanie muzykom należynej opieki emerytalnej”.

W drugiej części prezentacji zostały przedstawione pierwsze ilościowe dane o liczbie muzyków w Polsce. Wg prezentowanych danych w Polsce w zawodach muzycznych pracuje 36640 osób. Ilości zatrudnionych w poszczególnych zawodach wyglądały następująco: muzycy rozrywkowi – 9200 osób (25,11% ogółu), nauczyciele muzyki w oświacie – 7750 (21,15%), nauczyciele w szkołach muzycznych – 6000 (16,38%), organiści kościelni – 5000 (13,65%), muzycy orkiestrowi / instrumentalisci – 3150 (8,60%), dje – 1700 (4,64%), nauczyciele akademiccy – 1280 (3,49%), chórzysci / śpiewacy – 1260 (3,44%), animatorzy – 450 (1,23%), muzycy tradycyjni¹ – 350 (0,96%) reżyserzy i realizatorzy dźwięku – 300 (0,82%), kompozytorzy – 200 (0,55%). W celu określenia liczebności poszczególnych grup autorzy badań przeprowadzili długotrwałe czynności – analizę istniejących baz danych i badań, przeprowadzenie własnych badań (2000 ankiet), zamówienie badań w CBOS.

W trzeciej części zaprezentowane zostały wyniki badań, które omówione były w sześciu częściach – formy zatrudnienia, zarobki, prestiż zawodów muzycznych, przygotowanie do zawodu, regulacje rynku oraz satysfakcja zawodowa. W niektórych z obszarów zaprezentowano segmentację ze względu na uprawiany zawód. Dominującą formą zatrudnienia wśród muzyków

¹ bez członków Zespołów Pieśni i Tańca, ujętych ze względu na identyczność mechanizmów pracy w innych zawodach

jest umowa o pracę na czas nieokreślony (41,5%), a samozatrudnienie jest bardzo niskie i wynosi tylko 8,5% (dla porównania średnia polska to 17,7%²). Z prezentowanych danych wynikało jednoznacznie, że wnioskowanie ogólne jest błędne, gdyż poszczególne zawody muzyczne cechuje diametralnie różna struktura form zatrudnienia. Muzycy wykonują średnio 2,42 zawodów muzycznych, a pytani o przyczynę wskazują trudną sytuację finansową. Średni czas pracy był w miarę jednakowy dla wszystkich grup i osiągnął 38,81 godzin w tygodniu.

Zgodnie z wynikami badań średnie miesięczne zarobki netto w grupach kształtowały się od 1000 złotych (organiści) do 4500 złotych (soliści klasyczni). Jednocześnie wielkość przeciętnego wynagrodzenia największej liczby innych zawodów utrzymywała się blisko średniej dla całego rynku muzycznego tj. 2231,18 złotych. Poruszenie wywołało zaprezentowanie informacji w jaki sposób formalne wykształcenie muzyczne wpływa na poziom zarobków (nie wpływa, z wyjątkiem najwyższego poziomu edukacji tj. uzyskania tytułu naukowego).

Zaprezentowane zostały wyniki badania prestiżu zawodu muzyka, zarówno jako autoocena samych ankietowanych (9 miejsce na 11 zawodów) jak i wynik badania CBOS (14 miejsce na 15 zawodów). Podobnie kształtowała się również hierarchia w samych zawodach muzycznych (najwyżej umiejscowiony kompozytor, najniżej DJ).

Osobną, uznaną przez autorów za niezwykle istotną, była część poświęcona ocenie formalnej edukacji muzycznej przez ankietowane osoby. Badani byli proszeni o wskazanie kompetencji edukacyjnych, które w ich są najważniejsze w odniesieniu do powodzenia na rynku pracy. Za najbardziej istotne uznano umiejętności menedżerskie – 56%, praktykę różnych stylów muzycznych – 48%, umiejętności indywidualne (technika gry/śpiewu) – 47%, radzenie sobie ze stresem – 44%. Z drugiej strony znalazły się najmniej przydatne kompetencje – historia muzyki – 8%, teoria muzyki – 16% i kameralistyka – 16%. Badani byli również proszeni o ocenę możliwości rozwoju wszystkich rozważanych kompetencji w systemie edukacji artystycznej. Tylko jedna kompetencja została tym kontekście określona pozytywnie – umiejętności indywidualne (+38%). Trzy kompetencje określono neutralnie (teoria muzyki, historia muzyki, umiejętności zespołowe), aż 9 natomiast negatywnie (w tym te uznane za najważniejsze, np. umiejętności menedżerskie aż -87%).

² źródło: Eurostat

Badania wykazały jedynie 26,08% poziom znajomości wśród muzyków jakichkolwiek aktów prawnych i regulacji związanych z rynkiem pracy. 55,78% zadeklarowało znajomość jakichkolwiek organizacji branżowych. Przynależność do związków zawodowych deklaruje 5,79% badanych, a do zrzeszeń i stowarzyszeń 24,53%.

Ostatni fragment dotyczył satysfakcji zawodowej muzyków. Aż 89% zaznaczyło pasję jako najważniejszy powód wyboru zawodu muzycznego. Ważne w kontekście rozwoju okazało się natomiast wsparcie rodzinne, do którego przyznało się ponad 70% osób. Subiektywna ocena sytuacji finansowej wskazało, że dominuje poczucie ujęte jako „wystarcza jedynie na zaspokojenie podstawowych potrzeb” – 44% badanych. Niemniej jednak kończąc prezentację badań autorzy zwrócili uwagę na ogólne zadowolenie ze swojej pracy ponad 80% badanych muzyków.

Ze względu na skalę i zasięg badań część panelu przeznaczona dla moderatorów była długa i intensywna, pozostawiła jednak mało czasu na uwagi zaproszonych gości oraz dyskusję. W krótkich wystąpieniach paneliści gratulowali zespołowi badawczemu ciężkiej i solidnej pracy. Zwrócili uwagę na konieczność uregulowania rynku muzyków w Polsce. W kontekście prezentowanych danych zostało jednak zauważone, że aż 60% muzyków jest w systemie ubezpieczeń (zatrudnienie na umowę o pracę lub samozatrudnienie), zaakcentowano również istnienie wyjątkowych przepisów dla muzyków (patrz: komisja do spraw zaopatrzenia emerytalnego twórców). Oznacza to częściowe uregulowanie rynku i nie oznacza zupełnego braku wartościowych rozwiązań prawnych.

Rekomendowano regularne przeprowadzanie podobnych badań co 4 lata, częściowe porównanie badań z innymi z przeszłości, kontynuowanie prac, a przede wszystkim stworzenie kompleksowego systemu regulującego rynek pracy muzyków w Polsce.

REKOMENDACJE

Rekomendacje horyzontalne

Lp.	Rekomendacja	Klasa rekomendacji	Adresat rekomendacji	Proponowany sposób wdrożenia
1.	Regularne (co 4 lata) badania rynku muzycznego w Polsce	1	MKiDN, PRM	Zlecenie Polskiej Radzie Muzycznej regularnych badań środowiska muzycznego. Jest to jedyna szansa na monitorowanie skuteczności działań edukacyjnych, animacyjnych, artystycznych i wszelkich innych.

Rekomendacje operacyjne

Lp.	Rekomendacja	Klasa rekomendacji	Adresat rekomendacji	Proponowany sposób wdrożenia
1.	Stworzenie regulacji rynku pracy artystów i twórców w Polsce w oparciu o wyniki badań.	1	MKiDN	Oparcie projektowanych zmian w systemie wsparcia i regulacji pracy polskich muzyków (części środowiska artystów i twórców w Polsce) o uzyskane wyniki podczas Badań Środowiska Muzycznego 2015-2016. Skonstruowanie rozwiązań opartych o wiarygodną diagnozę jest kluczowe dla efektywności projektowanych rozwiązań.
2.	Dalsze Badanie Środowiska Muzycznego	2	MKiDN, PRM	Kontynuacja prac nad danymi pozyskanymi w latach 2015-2016. Stworzenie warunków finansowych do kontynuowania kluczowej dla całego środowiska pracy badawczej.

Rekomendacje horyzontalne – związane z długofalowymi procesami, wieloletnimi programami, tendencjami

Rekomendacje operacyjne – konkretne projekty do realizacji w ciągu najbliższych 12 miesięcy

Rekomendacja – zwięzła i jednoznaczna; można powołać się na zewnętrzne źródła informacji (np. przeprowadzone badania)

Klasa rekomendacji – klasa odpowiadająca klasyfikacji z systemu rekomendacji (1 – pilna i ważna, 2 – pilna lub ważna, 3 – bieżąca)

Adresat rekomendacji – instytucja (instytucje, osoby) odpowiedzialna za wdrożenie rekomendacji.

Sposób wdrożenia – syntetyczne przedstawienie sposobu wdrożenia rekomendacji.